

**Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și
Certificatelor Universitare**

Teză de abilitare

Politici de sănătate și sănătatea publică

REZUMAT

Prof. dr. Cătălin Ovidiu BABA

Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării
Universitatea "Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca

Cluj – România

2014

Sănătatea publică și politicile de sănătate reprezintă domenii noi în aria mai largă a științelor sociale din România, comparativ cu experiența internațională – Europa și SUA. Din perspectivă generală, chiar și politicile publice (și analiza politicilor) din România s-au dezvoltat mai puțin, având în vedere experiența ultimilor zeci de ani. Pe de altă parte, ținând cont de faptul că orice minister, respectiv orice agenție guvernamentală are în componența sa, așa numitele „departamente de politici publice” și că toate deciziile guvernamentale, precum și legile trebuie să aibă o „evaluare a politicii”, acest lucru denotă o importanță majoră a domeniului.

În partea de **Introducere** a acestei teze se prezintă pe scurt distincția dintre diferitele tipuri de cercetări științifice din domeniul științelor sociale cu scopul de a stabili statutul pe care îl ocupă domeniul politicilor de sănătate. De asemenea, cititorul poate observa o evoluție istorică de la „știința politică clasică” înspre „politicile publice”, precum și înspre abordări moderne ale politicilor publice, incluzând etape și modele recent folosite.

Prima parte a acestei teze prezintă, în patru capitole, **realizările științifice, profesionale și academice.**

În **primul capitol**, intitulat **Health Promotion – Promovarea Sănătății**, voi prezenta contribuția mea în cadrul acestui domeniu. Voi începe prin revizuirea rezultatelor și cercetărilor științifice din domeniul promovării sănătății, și voi prezenta contribuția mea la această arie de dezvoltare. Capitolul este structurat în trei secțiuni: (1) nevoia de promovare a sănătății, (2) statutul promovării sănătății în mediul rural din Transilvania, România, și (3) un model de promovare a sănătății în mediul rural. La începutul fiecărei secțiuni voi prezenta o recenzie a întregii secțiuni, urmată de o revizuire a literaturii din domeniu, precum și contribuția mea în domeniul cercetării și practicii aferente ariei de dezvoltare.

Cu scopul de a oferi cititorului o lectură mai ușor de parcurs, am prezentat la finalul fiecărei secțiuni bibliografia folosită.

Prima secțiune este focusată pe promovarea sănătății în mediul rural, mai specific pe (1) evaluarea nevoii promovării sănătății în mediul rural din România, și (2) dezvoltarea unui model conceptual pentru viitoarele inițiative de promovare în sănătate. Prin urmare, pe parcursul anilor 2009 și 2011 am fost director în cadrul unui proiect al cărui scop a fost integrarea celor cinci priorități ale „Declarației Jakarta pentru promovarea sănătății în sec. XXI”. Dezvoltat pe o perioadă de trei ani, proiectul „Evaluarea Accesului Populației din Mediul Rural la Informații

Medicale” (“Evaluating the access of rural population to health information”, ACCES) a avut ca obiectiv dezvoltarea și testarea unei intervenții cu scopul de a facilita accesul populației rurale la informațiile medicale prin implicarea stakeholderilor de la nivelul comunității.

A doua secțiune prezintă informațiile și rezultatele pe baza articolului *Rural health information in Romania – Informații despre sănătate în mediul rural din Romania* (Baba et al., 2009). În acest articol am evaluat existența informațiilor medicale în bibliotecile din mediul rural din Transilvania. Mai mult decât atât, am evaluat barierele pe care locuitorii din această zonă le întâmpină în accesarea informațiilor medicale. În cele din urmă, am investigat sursele alternative de acces la informație în rândul locuitorilor din mediul rural: accesul la internet, subscripția la reviste cu informații medicale, medici de familie sau asistente.

În secțiunea a treia, pe baza articolului *Promoting Health in Rural Transylvania, Romania. A Descriptive Analysis of Health Promotion Activities – Promovarea Sănătății în Zonele Rurale din Transilvania. O Analiză descriptivă a Activităților de Promovare a Sănătății* (Baba et al., 2010) propun un model pentru promovarea sănătății în mediul rural; în cadrul acestui articol, împreună cu echipa de cercetare, am dezvoltat și implementat un instrument de evaluare a activităților de promovare a sănătății în zonele rurale. Necesitatea unei intervenții comprehensive cu o componentă de sănătate publică ce adresează accesul la informații privind sănătatea în mediul rural, se regăsește într-un alt articol, anume *Access to health information in rural areas: the implementation of the libraries law 334/2002 in Transylvania – Accesul la informații privind sănătatea în mediul rural: implementarea Legii bibliotecilor nr. 334/2002 în Transilvania* (Baba et al., 2010).

În cadrul articolului *Supporting an integrated approach for health promotion and primary care in rural settings through adequate legal framework – Susținerea unei abordări integrate pentru promovarea sănătății și îngrijire primară în mediul rural prin intermediul unui cadru legal adecvat* (Chereches et al., 2011), prezint o abordare integrată a unui model conceptual pentru promovarea sănătății și îngrijire primară în mediul rural, prin intermediul unui cadru legal adecvat. Pe baza rezultatelor, consider că printre viitoarele acțiuni necesare în vederea creșterii ratei de promovare a sănătății în mediul rural, se numără (1) dezvoltarea unei intervenții comprehensive cu o componentă de sănătate publică; (2) conștientizarea creșterii importanței informațiilor în sănătate la nivelul factorilor de decizie locali; (3) dezvoltarea unui program mai bun de training formal pentru bibliotecari, precum și a unor programe de educație

continuă; (4) explorarea în profunzime a factorilor care determină un acces scăzut la informațiile despre sănătate; (5) dezvoltarea consiliilor științifice, și (6) utilizarea mijloacelor media inovative pentru a facilita accesul la cărți și articole.

Al doilea capitol prezintă contribuțiile mele în domeniul **Injury Prevention – Prevenirea Accidentelor**, în special accidente neintenționate, intenționate și programe de monitorizare a accidentelor.

În ceea ce privește accidentele neintenționate, între 2007 și 2008, am participat ca și membru în echipa proiectului "Prevenirea Accidentelor Rutiere în Cluj-Napoca, România". Obiectivele acestui proiect au fost identificarea principalelor zone în care se produc accidente rutiere (hotspots) pe raza orașului Cluj-Napoca, România și dezvoltarea unui software care să permită elaborarea unor hărți digitale interactive. Pentru a dezvolta o hartă folosind tehnologia GIS – Sistem Informatic Geografic – în cadrul proiectului s-au folosit date provenind din rapoartele poliției precum și date colectate din departamentul de urgență.

În prezent particip ca și membru în Consiliul Consultativ din cadrul proiectului "Evaluarea siguranței copiilor în mașină în Cluj-Napoca, România". Principalele obiective ale proiectului sunt investigarea gradului de utilizare a sistemelor de siguranță auto pentru copii și evaluarea cunoștințelor și atitudinilor părinților față de utilizarea scaunelor auto pentru copii.

Așa cum este sugerat de către cercetarea extensivă în acest domeniu, accidentele la locul de muncă – accidente care sunt clasificate ca fiind neintenționate – reprezintă o problemă deosebit de importantă la nivel global. Contribuția mea aferentă acestui domeniu se regăsește în activitatea de cercetare și diseminare, cu precădere participarea la conferințe cu studii precum *How significant is the impact of injury severity on depression? Evidence from a cross-sectional survey – Cât de semnificativ este impactul severității accidentelor asupra depresiei? Evidență pe baza unei anchete transversale* (Rus, Litan, Cherecheș, Rus, & **Baba**, 2011); acest studiu a fost dezvoltat pe baza unui chestionar aplicat în zona rurală la nivelul județului Cluj, pe un număr de 406 locuitori din mediul rural.

Munca mea în acest domeniu se regăsește de asemenea și în studiul *Assessing the Burden of Workplace Injuries in Romania: Changing Trends in Occupational Settings between 2005-2010 – Evaluarea magnitudinii accidentelor la locul de muncă în România: evoluții și schimbări în mediile ocupaționale între 2005-2010*. Rezultatele studiului au fost diseminate în cadrul unei conferințe internaționale (Dușe ID, Rus D, Suci A, **Baba CO**, Cherecheș RM. *Assessing the*

Burden of Workplace Injuries in Romania: Changing Trends in Occupational Settings between 2005-2010. Conferința Internațională pentru Prevenirea Accidentelor și Leziunilor – International Conference on Trauma and Injury Prevention, Zenica, Bosnia & Herzegovina, 2012 – prezentare orală).

Munca realizată pe subdomeniile: accidente intenționate și programe de monitorizare a accidentelor sunt cuprinse în ultima parte a capitolului doi. Informația și rezultatele discutate au fost publicate în cadrul unor articole și prezentate în cadrul unor conferințe. Un articol ce merită menționat este *Epidemiology of assault and self-harm injuries treated in a large Romanian Emergency Department – Epidemiologia leziunilor suferite în urma violenței interpersonale și autovătămării corporale și tratate în cadrul unei Unității de Primiri Urgențe Târgu-Mureș, România* (Gal & al., 2012), în care au fost analizate și descrise aceste epidemiologia acestor leziuni.

În cadrul prezentării *Injury Surveillance Framework in Romania – Monitorizarea Leziunilor în România* (Bărăgan AE, Rus D, Șirlincan EO, **Baba CO.** Injury Surveillance Framework in Romania. 12th International Congress for Medical Students and Young Health Professionals, Cluj-Napoca, Romania , 2011) și a unei serii de articole și proiecte de cercetare, am investigat domeniul accidentelor neintenționate și cele survenite în urma violenței interpersonale și am contribuit la dezvoltarea unui cadru de lucru pentru colectarea datelor pe domeniul prevenției accidentelor pentru a facilita monitorizarea și prevenirea acestora.

Ca și concluzie, implementarea și continuarea proiectului IDB reprezintă un pas important în dezvoltarea domeniului prevenției accidentelor și leziunilor în România, cu scopul major de a identifica trendurile majore și populația cu risc ridicat, de a prioritiza anumite strategii de prevenție și de a servi ca o metodă de evaluare a eforturilor deprimse în acest domeniu.

În **capitolul trei**, prezint conceptele majore utilizate și dezvoltate ca și parte a contribuției științifice la domeniul **Health Systems and Public Policy – Sistemele de Sănătate și Politici Publice.**

Printre interesele mele de cercetare se numără și domeniul general al sistemelor de sănătate, astfel am fost implicat în proiecte care se focusează pe analizarea acestui domeniu, mai ales a sistemului sanitar din România. Ca o dimensiune importantă a acestui sistem, analiza politicilor și a metodologiilor participative s-au aflat la baza domeniului meu de interes pentru o perioadă lungă de timp. Unul dintre principalele articole publicate *Transylvania Review of*

Administrative Sciences a fost *Public Participation in Public Policy Process – Case Study in Seven Counties from North-Western Region of Romania* – Participarea Publică a Procesului de Politici Publice – Studiu de caz în cadrul a șapte județe din Regiunea de Nord-Vest a României (**Baba CO**, Chereches RM, Mora C, Țiclău T. *Public Participation in Public Policy Process – Case Study in Seven Counties from North-Western Region of Romania*. Transylvanian Review of Administrative Sciences 2009, 26(E), pp. 5-13) în care s-a analizat nivel de implicare a diferiților actori în procesul de dezvoltare a politicilor publice. Ca și parte a metodologiei de lucru, am folosit un eșantion de conveniență de 250 de indivizi. Raționamentul din spatele acestei alegeri a fost lipsa de participare la alegeri, și faptul că democrația contemporană se află în fața unei probleme de legitimitate. Astfel, în ultimele decenii, guvernele au încercat să influențeze comunitatea pe care o reprezintă și să susțină participarea activă a publicului în rezolvarea problemelor comunității.

În cadrul contextului actualei crize financiare, sub-finanțarea sistemului de sănătate este îngreunată de competiția injustă a spitalelor private care accesează fonduri de la sistemul de asigurări de sănătate publică. Este importantă setarea și implementarea de norme echitabile pentru a preveni dereglarea funcționării sistemului; aceasta se datorează faptului spitalele private pot refuza asistența medicală către pacienții cu risc crescut pentru complicații (deoarece limita de cheltuieli prestabilită poate fi depășită), iar acest lucru nu este permis unităților de sănătate publică, care trebuie să răspundă la toate cererile, în timp ce ignoră aspectele de finanțare (Raport al Guvernului din România, 2011).

În ultimul capitol al primei părți voi prezenta realizările mele profesionale și academice, evidențiind ceea ce consider mai important din realizările mele academice și de management. O atenție specială este acordată conferințelor și workshop-urile pe care le-am organizat, cât și echipelor de cercetare pe care le-am coordonat și/sau proiectelor în care am fost cercetător.

Principalele realizări de cercetare și publicații au fost prezentate pe parcursul tezei.

A doua parte a tezei prevede dezvoltarea planului științific, **direcții viitoare de cercetare, activități de predare și practică.**

În viitor intenționez să îmi îmbunătățesc cercetarea în domeniul asupra căruia am activat în lucrările mele anterioare, mai precis domeniul de promovare a sănătății, politici publice,

sisteme de sănătate și prevenția violenței și accidentelor. De asemenea, plănuiesc să îmi extind cercetarea în alte domenii ale sănătății publice.

În primul rând, în ceea ce privește **promovarea sănătății**, plănuiesc să îmi extind cercetarea la alte grupuri, în special sunt interesat de tineri, folosind cele patru strategii menționate de Organizația Mondială a Sănătății (OMS): desfășurarea de activități de cercetare pentru a îmbunătăți programele de sănătate din școli, dezvoltarea resurselor pentru îmbunătățirea programelor de promovare a sănătății în școli, consolidarea resurselor naționale și dezvoltarea rețelelor și alianțelor pentru promovarea activităților de sănătate în școli.

Două arii conexe, pe care le-am prezentat ca făcând parte din planurile mele pentru viitor, sunt legate atât de prevenția și controlul bolilor cronice netransmisibile, cât și de marketingul social, ca instrument de promovare a sănătății.

De asemenea, intenționez să îmi extind munca de cercetare în domeniul accidentelor din trafic, un domeniu care se extinde nu doar în România, dar și în alte părți ale lumii, presupunându-se că accidentele din trafic vor deveni a treia cauză de deces în 2020. Datele statistice sunt necesare pentru prevenția accidentelor; mai mult, reprezintă un punct de pornire pentru toate tipurile de cercetare în domeniul sănătății, astfel că **monitorizarea ratei accidentelor și implementarea unui sistem de colectare a datelor la nivel național** reprezintă o altă componentă importantă a planurilor mele de dezvoltare.

Un domeniu al sănătății publice pe care intenționez să îl explorez este sănătatea mintală, un domeniu care deși s-a dezvoltat în România, încă există numeroase provocări și bariere întâmpinate.

O altă prioritate este dezvoltarea cercetării cu privire la **creșterea calității la locul de muncă** și dezvoltarea unui sistem de monitorizare în această arie, în România.

Toate aceste direcții pot fi atinse prin integrarea **managementului de proiecte**, ca un domeniu mai mare în cadrul sistemului de sănătate și a **cercetării participative**, ambele reprezentând instrumente puternice în dezvoltarea unei abordări complexe, de sine stătătoare a politicilor de sănătate din cadrul domeniului sănătății publice.